

OGLED FILMA ŠEPET METULJA

SCENARIJ IN USMERITVE ZA DELAVNICO Z UČENCI/DIJAKI

1. Pogovor z učenci/dijaki o vtisih po ogledu filma.

Primeri vprašanj za učence/dijake: *Kaj se vas je v filmu najbolj dotaknilo? Kaj vam je bilo v filmu najbolj všeč? Vam kaj v filmu ni bilo všeč oz. bi kaj spremenili?*

Pogovor lahko učitelj izvede frontalno ali pa izbere katerega od spodaj navedenih predlogov, ki omogočajo, da vsak učenec/dijak izrazi svoje mnenje/razmišljanje.

- a) Učence/dijake razdeli v skupine po 4 ali 5, v katerih najprej vsak individualno razmisli (lahko tudi zapiše) o zgornjih vprašanjih. V nadaljevanju drug drugemu povedo svoje razmisleke in pripravijo povzet odgovor, ki ga predstavijo ostalim skupinam.

- b) Pripravi plakate, kjer so zapisana zgornja vprašanja in jih nalepi po učilnici. Učenci/dijaki na samolepilne listke zapišejo odgovore na postavljena vprašanja in jih nalepijo na plakate (odgovore lahko tudi pišejo na plakate). Učitelj ali kdo izmed učencev/dijakov povzame zapisane odgovore in po potrebi vodi dodaten pogovor z učenci/dijaki.

2. Pogovor z učenci/dijaki o osebah z avtistično motnjo v povezavi z Janovo zgodbo v filmu.

Učitelj si v pripravi na delavnico prebere *DOPOLNITEV NAVODIL ZA IZOBRAŽEVALNE PROGRAME S PRILAGOJENIM IZVAJANJEM IN DODATNO STROKOVNO POMOČJO ZA DEVETLETNO OSNOVNO ŠOLO, Navodila za delo z učenci z avtističnimi motnjami (2019), str. 5 do 8. Povezava do dokumenta:*

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Dopolnitev-navodil-Navodila-za-deloz-ucenci-z-avtisticnimi-motnjami-.pdf>

Učitelj na čim bolj preprost način razloži učencem, katere so značilnosti oseb z avtistično motnjo (izpostavi npr., da se težje prilagajajo na okolje, jim je težko reševati nove probleme, določeno dejavnost težko začnejo in končajo) in kaj jim lahko te težave olajša (npr., da potrebujejo več pripomočkov in ponazoril, ki jih vodijo po fazah ali manjših korakih, da lažje pridejo do rešitve ali dokončajo naloge).

Po razlagi povpraša učence/dijake, katere značilnosti so pri Janu v filmu opazili, kaj pa je bilo pri njem morda drugače. Kako so sošolci, starši, učitelji in drugi Janu pomagali in s čim so ga morda ovirali na poti do uspeha?

(V tem delu se bo po posameznih dogodkih predvidoma zaobjela celotna Janova zgodba v filmu. Po potrebi dopolnimo, da imajo učenci ponovno celotno zgodbo pred očmi.)

3. Poustvarjanje na tematiko filma je lahko raznoliko, odvisno od starosti in značilnosti učencev/dijakov, npr.:

- Učence/dijake razdelimo v manjše skupine, v katerih razpravljajo na naslednje teme:
 - (a) Predstavljamo si, da smo Janovi sošolci. Kako bi mu pomagali, da se lažje vključi v razred?
 - (b) Predstavljamo si, da smo Janovi sošolci. Kako bi mu pomagali, ko se nenadoma slabo počuti?
 - (c) Predstavljamo si, da smo Janovi sošolci. Kako bi ravnali, če bi opazili, da z njim nekdo ne ravna primerno (npr. ga ponižuje)?

Učenci/dijaki po razpravi v skupinah oblikujejo predloge na plakat in jih predstavijo ostalim. Učiteljeva vloga je, da neprimerne predloge popravi z boljšimi. Na plakatih naj na koncu ostanejo predlogi, ki so realni za prenos v razred v primerih, če bi učenci/dijaki imeli sošolca z avtistično motnjo.

- Igra vlog

Pri igri vlog izpostavimo dogodek v filmu, v katerem strokovni delavci ali druge osebe niso pristopile do Jana na primeren način. Z igro vlog želimo scenarij dogodka odigrati tako, da bo prikazal primernejše ravnanje.

Npr., če gre za dogodek, ko je učitelj kričal na Jana v razredu, se dogovorimo, kdo odigra vlogo učitelja, kdo Jana in kdo morebiti svetovalno delavko ali koga drugega, ki se vplete v dogodek. Skupina, ki bo odigrala igro vlog naj ima določen čas (npr. 10 minut), da se dogovori za koncept scenarija (okvirno, ostalo odigrajo spontano).

Medtem se z ostalimi učenci dogovorimo, kaj bomo pri igri vlog opazovali. Npr.: *Je sedaj ravnanje zares primernejše kot v filmu? Če ni, kaj konkretno je treba spremeniti?*

Glede na predloge opazovalcev je treba igro vlog ponovno odigrati, da se odigra zares primernejše vedenje do Jana. Učiteljeva vloga je, da usmerja učence/dijake pri iskanju boljšega scenarija.

V primeru motivacije po nadgradnji igre vlog in daljšega časa na razpolago, se lahko odigrani najprilnejši scenarij posname (ta varianta je zelo primerna, če želimo kasneje, na primer naslednji mesec, ponovno odpreti isto temo).

- Lutkovna igrice

Podobno kot pri igri vlog se lahko dogodek preigrava s pomočjo lutk, ki jih učenci lahko bodisi izdelajo sami (najbolj hitro se izdelajo ploskovne lutke) bodisi uporabijo lutke, ki so že na šoli in so primerne za tovrstno uporabo.

- Strip

Učenci/dijaki v podobnem smislu dogodek preigravajo s pomočjo risanja stripa, kjer je razvidno, kdo kaj reče in v kateri situaciji. Možno je ponazoriti najprej napačen scenarij v stripu, ga prečrtati in nato narisati primernejšega in ga obkrožiti in poudariti za pravilnega.

- Vživljanje v glavno osebo v filmu – zapis dogodka
Učenci/dijaki se vživijo v glavno osebo filma in opišejo, kako se počutijo v novem, namišljenem dogodku.
Če se učenec/dijak ne more vživeti v glavno osebo-Jana, se lahko vživijo v stranske, a kljub temu zelo pomembne osebe, na primer v svetovalno delavko, starše ipd.
- Pisanje pisma osebi v filmu
Nekateri učenci/dijaki se morda ne bodo mogli vživeti v druge osebe. V tem primeru lahko iz svojega zornega kota napišejo pismo osebi v filmu in mu/ji na ta način sporočijo svoje mnenje, videnje problema, svoje izkušnje na tem področju in vse, kar jih v zvezi s tem teži ali bi potrebovali odgovor.
- Drugo
Ne glede na izbrani pristop, naj bo cilj, da učencem/dijakom podamo povratno informacijo o tem, kar odigrajo, narišejo ali napišejo. Naj pridobijo ideje, kakšno je pravilno stališče in razumevanje oseb z avtistično motnjo. Če nam za povratno informacijo v delavnici zmanjka časa ali bodo učenci/dijaki nalogo končali doma (morda risanje ali pisanje zahteva več časa), se dogovorimo, kdaj bomo v čim krajšem možnem času podali povratno informacijo o izdelku.

Učitelj lahko po skupinah pripravi različne zgoraj naštetih načine poustvarjanja, učenci/dijaki pa si izberejo skupino glede na svoj interes oz. močno področje.

4. Zaključne usmeritve ali misli, ki jih naj posreduje učitelj

Učitelj posreduje zaključne misli v kontekstu tega razmišljanja:

V sklopu delavnice smo se dotaknili, kaj pomeni avtizem in kaj osebe z avtistično motnjo potrebujejo ... Poskušajmo si to zapomniti in resnično vnesti v svoje življenje tisto, kar lahko naredimo (na primer smo prijazni, pustimo drugemu čas, da se navadi na spremembo) ...

Avtistična motnja je le ena od možnih posebnih potreb. Določene težave pa ne izvirajo le od posebnih potreb, temveč od raznolikih stisk v našem življenju ... Te pa imamo v poteku življenja vsi, le v nekaterih obdobjih morda manj, v nekaterih več. ...To zavedanje ohranimo. ... Bodimo potrpežljivi do drugih, tako kot želimo, da so drugi do nas. ... Verjemimo v druge, tako kot želimo, da drugi verjamejo v nas.

Zaključne misli učitelj izbere glede na celotno dogajanje skupine, ni jih pa smiselno brati. Izvirajo naj iz konteksta dogajanja v delavnici, da bodo avtentične in pristne ter si jih bodo učenci/dijaki zapomnili.

Opombe:

Pričakujemo čustveno odzivanje tako učencev/dijakov kot strokovnih delavcev, saj film nagovarja neposredno šolsko okolje in realnost, ki jo živimo. Zato je primerno o delavnici po filmu razmišljati dovolj časa pred ogledom filma in se z vsaj enim kolegom, ki prav tako pozna razred, pogovoriti o konkretni izbiri pristopa in predvidevanjih, kaj se bo v skupini dogajalo. Če je npr. v razred že vključen učenec/dijak z avtistično motnjo, je treba izbrati pristop, pri katerem učenec/dijak zaradi te motnje ne bo izpostavljen; učence/dijake je v tem primeru še bolj treba usmerjati v fokus, da se pogovarjamo o filmu in ne o učencu/dijaku v razredu. Učenec/dijak z avtistično motnjo se naj počuti varnega, da tudi on sodeluje v pogovoru in delavnici kot enak drugim. Le kadar učenec/dijak sam izpostavi zavedanje svoje težave ali predlaga boljši scenarij/dogodek v stripu/idr. s svojim poudarkom, da to ve iz lastne izkušnje, pokažemo razumevanje. Občutljivost pri tem je izrednega pomena.

Delavnico naj učitelj načrtuje tudi z mislijo, da se bodo pri gledalcih sprožila različna čustva in razpoloženja, ki so v središču filma, vendar niso neposredno vezana na avtizem. To so lahko občutki krivice, nemoči, drugačnosti, strahu, preobremenjenosti, krivde itd.

Ob ogledu filma se odpirajo tudi vprašanja stroke – kdo je v filmu ravnal pravilno, kdo nepravilno ali kdo navidezno pravilno? Film je lahko izhodišče za razpravo v aktivu ali kolektivu na temo, kaj delamo in kaj bomo delali v prihodnje, da bomo na področju razumevanja učencev/dijakov z avtistično motnjo ravnali dovolj strokovno in empatično. V pomoč so lahko naslednji dokumenti:

- *DOPOLNITEV NAVODIL ZA IZOBRAŽEVALNE PROGRAME S PRILAGOJENIM IZVAJANJEM IN DODATNO STROKOVNO POMOČJO ZA DEVETLETNO OSNOVNO ŠOLO, Navodila za delo z učenci z avtističnimi motnjami (2019)*
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Dopolnitev-navodil-Navodila-za-delo-z-ucenci-z-avtisticnimi-motnjami-.pdf>
- *DOPOLNITEV NAVODIL ZA IZOBRAŽEVALNI PROGRAM S PRILAGOJENIM IZVAJANJEM IN DODATNO STROKOVNO POMOČJO ZA GIMNAZIJSKE PROGRAME, Navodila za delo z dijaki z avtističnimi motnjami (2019)*
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/SS/Navodila_AM_gimnazija.pdf
- *DOPOLNITEV NAVODIL ZA IZVAJANJE IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV POKLICNEGA IN STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA S PRILAGOJENIM IZVAJANJEM IN DODATNO STROKOVNO POMOČJO, Navodila za delo z dijaki z avtističnimi motnjami (2019)*
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/SS/Navodila_AM_NPI.pdf

mag. Špela Drstvenšek in dr. Darja Plavčak, ZRSŠ, OE Celje

september, 2023